

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (kolmas koda)

1. oktoober 2015*

Eelotsusetaotlus — Direktiiv 93/13/EMÜ — Ebaõiglased tingimused müüjate või teenuste osutajate ja tarbijate vahel sõlmitud lepingutes — Hüpoteegilaenu leping — Artikli 7 lõige 1 — Ebaõiglaste tingimuste kasutamise lõpetamine — Piisavad ja tõhusad vahendid — Võla tunnistamine — Notariaalselt tõestatud dokument — Notari poolt dokumendile täidetavust puudutava kinnituse kandmine — Täitedokument — Notari kohustused — Ebaõiglaste tingimuste kontrollimine omal algatusel — Kohtulik kontroll — Võrdväarsuse ja tõhususe põhimõtted

Kohtuasjas C-32/14,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Fővárosi Törvényszék'i (Budapesti kohus, Ungari) 13. detsembri 2013. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 23. jaanuaril 2014, menetluses

ERSTE Bank Hungary Zrt.

versus

Attila Sugár,

EUROOPA KOHUS (kolmas koda),

koosseisus: koja president M. Ilešič, kohtunikud A. Ó Caoimh, C. Toader (ettekandja), E. Jarašiūnas, ja C. G. Fernlund,

kohtujurist: P. Cruz Villalón,

kohtusekretär: ametnik L. Carrasco Marco,

arvestades kirjalikus menetluses ja 5. veebruari 2015. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

- ERSTE Bank Hungary Zrt., esindaja: *ügyvéd* L. Wallacher,
- Ungari valitsus, esindajad: M. Z. Fehér ja G. Szima,
- Saksamaa valitsus, esindajad: T. Henze ja D. Kuon,
- Euroopa Komisjon, esindajad: K. Talabér-Ritz ja M. van Beek,

olles 25. juuni 2015. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

* Kohtumenetluse keel: ungari.

on teinud järgmise

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus käsitleb küsimust, kuidas tõlgendada nõukogu 5. aprilli 1993. aasta direktiivi 93/13/EMÜ ebaõiglaste tingimuste kohta tarbijalepingutes (EÜT L 95, lk 29; ELT eriväljaanne 15/02, lk 288) artiklit 7.
- 2 Taotlus on esitatud ERSTE Bank Hungary Zrt. (edaspidi „ERSTE Bank”) ja A. Sugári vahelises vaidluses nõude üle, milles A. Sugár palub kustutada täidetavust puudutava kinnituse, mille notar kandis A. Sugári poolt alla kirjutatud võla tunnistamise kokkuleppele, mis koostati poolte vahel sõlmitud laenulepingu ja hüpoteegi seadmise lepingu alusel.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

- 3 Direktiivi 93/13 artikli 1 lõikes 1 on sätestatud:

„Käesoleva direktiivi eesmärk on ühtlustada liikmesriikide õigus- ja haldusnormid, mis käsitlevad ebaõiglasi tingimusi müüja või teenuste osutaja ning tarbija vahel sõlmitud lepingutes.”

- 4 Selle direktiivi artikli 6 lõikes 1 on sätestatud:

„Liikmesriigid sätestavad, et ebaõiglased tingimused lepingus, mille müüja või teenuste osutaja on [...] tarbijaga sõlminud, ei ole [siseriiklikes õigusaktides sätestatud tingimustel] tarbijale siduvad ning [et leping jääb muus osas pooltele siduvaks, kui see saab kehtida ka ilma ebaõiglaste tingimusteta].”
[Euroopa Kohtus täpsustatud tõlge]

- 5 Direktiivi artikli 7 lõigetes 1 ja 2 on sätestatud:

„1. Liikmesriigid tagavad, et tarbijate ja konkurentide huvides oleksid olemas piisavad ja tõhusad vahendid, et lõpetada ebaõiglaste tingimuste seadmine lepingutes, mis müüjad või teenuste osutajad tarbijatega sõlmivad.

2. Lõikes 1 nimetatud vahendite hulka kuuluvad sätted, mille kohaselt isikud ja organisatsioonid, kellel on liikmesriigi õiguse alusel õigustatud huvi tarbijat kaitsta, võivad kooskõlas siseriikliku õigusega pöörduda kohtute või pädevate haldusasutuste poole, kes otsustavad üldiseks kasutamiseks mõeldud lepingutingimuste ebaõigluse üle ning võivad kohaldada asjakohaseid ja tõhusaid vahendeid, et lõpetada selliste tingimuste jätkuv kasutamine.”

Ungari õigus

Tsiviilseadustik

- 6 Tsiviilseadustikku käsitleva 1959. aasta seaduse nr IV (a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény; edaspidi „tsiviilseadustik”) põhikohtuasjas kõnealuse lepingu sõlmimise ajal kehtinud redaktsiooni §-s 200 on ette nähtud:

„(1) Lepingu sisu kindlaksmääramisel kehtib poolte lepinguvabadus. Pooled võivad seaduses lepingute kohta ette nähtust kokkuleppel kõrvale kalduda, kui seaduses ei ole sätestatud, et sellest kõrvalekaldumine ei ole lubatud.

(2) Leping, mis on õigusnormiga vastuolus või mille sõlmimisel rikuti õigusnormi, on tühine, välja arvatud, kui õigusnormis on sätestatud teistsugune õiguslik tagajärg. Leping on tühine ka siis, kui see on ilmselgelt vastuolus heade kommetega.”

- 7 Tsiviilseadustiku § 209 lõikes 1 on sätestatud:

„Lepingu tüüptingimus või tarbijalepingus eraldi kokku leppimata lepingutingimus on ebaõiglane, kui selles on poolte lepingust tulenevad õigused ja kohustused kindlaks määratud hea usu ja õigluse põhimõtet rikkudes, ühepoolset ja põhjendamata, tingimuse välja töötanud poolle lepingupartneri kahjuks.”

- 8 Tsiviilseadustiku § 209/A lõikes 1 on sätestatud, et kahjustatud pool võib ebaõiglase lepingutingimuse vaidlustada.
- 9 Selle paragrahvi lõike 2 kohaselt on tarbijalepingu tüüptingimusena lisatud müüja või teenuste osutaja poolt ühepoolset ja eelnevalt koostatud ning tarbijaga eraldi kokku leppimata ebaõiglased tingimused tühised. Tühisusele võib tugineda üksnes tarbija huvides.

Tsiviilkohtumenetluse seadustik

- 10 Tsiviilkohtumenetlust käsitleva 1952. aasta seaduse nr III (a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény; edaspidi „tsiviilkohtumenetluse seadustik”) § 163 kohaselt võib kohus otsustada, millised faktilised asjaolud on üldteada. Nii on see ka nende faktiliste asjaolude puhul, millest kohus on saanud teada omal algatusel. Kohus võib võtta arvesse ka muid faktilisi asjaolusid, isegi kui pooled ei ole neid välja toonud, kuid ta peab neist asjaoludest pooltele kohtuistungil teada andma.
- 11 Tsiviilkohtuseadustiku §-s 366 on ette nähtud, et kui sundtäitmist ei saa lõpetada või piirata kohtulikku sundtäitmist käsitleva 1994. aasta seaduse nr LIII ((a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény, edaspidi „kohtuliku sundtäitmise seadus”) paragrahvide 41 või 56 kohaselt kohtulikus täitemenetluses, võib võlgnik, kes tahab sundtäitmise vaidlustada, esitada sissenõudja vastu sundtäitmise lõpetamise või piiramise hagi.
- 12 Tsiviilkohtumenetluse seadustiku §-s 369 on sätestatud:

„Notariaalselt tõestatud dokumendis, millele on kantud kinnitus täidetavuse kohta, või sellega võrdsustatud täitedokumendis ette nähtud sundtäitmise lõpetamiseks või piiramiseks võib esitada hagi juhul, kui

a) nõuet, mille täitmist taotletakse, ei ole tegelikult tekkinud,

[...]”

- 13 Tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 370 kohaselt võib kohus sundtäitmise lõpetamise ja piiramise menetluse asjas sundtäitmise peatada.

Kohtuliku täitemenetluse seadus

- 14 Kohtuliku täitemenetluse seaduse § 13 lõikes 1 on ette nähtud:

„(1) Täitedokumendi võib väljastada, kui täitmisele kuuluv otsus:

- a) sisaldab nõuet (rahasumma);
- b) on jõustunud või eelnevalt täidetav, ja
- c) täitmise tähtaeg on möödunud. [...]”

- 15 Kohtuliku täitemenetluse seaduse §-s 23/C on reguleeritud notariaalse tõestamise kord, kui notar kannab enda koostatud notariaalselt tõestatud dokumendile täidetavust puudutava kinnituse. Vastavalt selle paragrahvi lõikele 1 kannab notar enda koostatud notariaalselt tõestatud dokumendile täidetavust puudutava kinnituse, kui dokument sisaldab järgmisi andmeid:

- Ühe- või mitmepoolne kohustus;
- võlausaldaja ja võlgniku isiku nimi;
- kohustuse ese, ulatus (summa) ja alus, ning
- täitmise viis ja tähtaeg.

- 16 Kohtuliku täitemenetluse seaduse § 23/C lõigetes 2 ja 5 on ette nähtud:

„(2) Kui kohustus sõltub tingimuse või tähtaja saabumisest, siis selleks, et see oleks täidetav, peab tingimuse või tähtaja saabumine olema dokumentaalselt tõendatud.

[...]

(5) Sundtäitmist saab nõuda, kui notariaalselt tõestatud dokumendist tulenev nõue kuulub sundtäitmisele kohtu kaudu ja kui nõude täitmise tähtaeg on möödunud. [...]”

- 17 Selle seaduse § 31/E lõikes 2 on ette nähtud, et notariaalse menetluse – kui hagita menetluse tsiviilasjas – tagajärjed on samaväärsed kohtumenetluse tagajärgedega ja et notari otsusel on kohaliku kohtu lahendiga samaväärne õigusjõud.

- 18 Kohtuliku täitemenetluse seaduse § 56 lõikes 1 on ette nähtud, et kohus teeb määruse sundtäitmise välistamise või vajaduse korral piiramise kohta, kui ta teeb notariaalselt tõestatud dokumentide alusel kindlaks, et jõustunud otsusega on sundtäitmise otsusest erand tehtud või seda on muudetud või kui jõustunud otsusega on tuvastatud, et nõuet, mille sundtäitmist taotletakse ja mille olemasolu tõendab dokument kinnitusmärkega täidetavuse kohta, ei ole tegelikult tekkinud.

- 19 Kõnealuse seaduse § 211 lõikes 2 on ette nähtud, et kui kohus kandis dokumendile täidetavust puudutava kinnituse ebaseaduslikult, tuleb täidetavust puudutav kinnitus kustutada.

20 Selle seaduse §-s 212 on sätestatud:

„(1) Sundtäitmise otsuse teinud kohus võib igal ajal kummagi poole taotlusel, kohtutäituri ettekande alusel või omal algatusel määrata täitmiskinnituse tagasivõtmise või täidetavust puudutava kinnituse kustutamise.

(2) Määrus tuleb kätte toimetada pooltele, kes võivad selle edasi kaevata.”

21 Kohtuliku täitemenetluse seaduse §-s 224/A on ette nähtud:

„Kui sundtäitmise peab määrama notar, tuleb kohaldada käesolevaid sätteid, kohandades neid järgmiselt:

a) „sundtäitmise määranud kohus” tähistab notarit; „sundtäitmise määranud kohtu otsus” tähistab notari tehtud otsust;

[...]»

Seadus notarite kohta

22 1991. aasta seaduse nr XLI notarite kohta (a közjegyzőkről szóló 1991. évi XLI. törvény; edaspidi „seadus notarite kohta”) § 1 lõigetes 1, 2 ja 4 on notari pädevus määratletud järgmiselt:

„(1) Seadus annab notareile õiguse dokumente tõestada, osutades sellega pooltele erapooletut õigusteenust, mille eesmärk on ennetada õigusvaidlusi.

(2) Notar koostab õigustehingute ja õigusliku tähendusega faktiliste asjaolude kohta ametlikke dokumente, võtab dokumente hoiule, võtab poolte volitusel õigustatud isikule üleandmiseks üle raha, väärtesemeid ja väärtpäbereid, abistab pooli tema pädevusse kuuluvates menetlustes – tagades poolte võrdsuse – selgituste andmisega nende õiguste kasutamisel ja kohustuste täitmisel.

[...]

(4) Notar tegeleb seaduses kindlaksmääratud pädevuse piires riigi õigustmõistva tegevuse raames õiguse kohaldamisega.”

23 Selle seaduse § 3 lõigetes 1 ja 2 on sätestatud:

„(1) Notar peab abistamisest keelduma juhul, kui see on tema kohustustega kokkusobimatu, eelkõige juhul, kui tema abi palutakse õigusliku tehingu jaoks, mis on seadusega vastuolus, millega tahetakse sellest kõrvale hoida või millel on keelatud või ebaõiglane eesmärk.

(2) Kui notar tuvastab menetluse käigus kahtlust äratava asjaolu, peab ta ilma, et ta peaks oma abist keelduma, juhtima poolte tähelepanu sellele asjaolule ning tegema selle kohta kirjaliku märkuse. Kui pool esitab selle asjaolu kohta vastuväite, keeldub notar abi andmisest.”

24 Selle seaduse § 112 lõige 1 on sõnastatud samamoodi kui kohtuliku täitemenetluse seaduse § 23/C ja selles on käsitletud andmeid, mida peab notariaalselt tõestatud dokument sisaldama, et sellele saaks kanda täidetavust puudutava kinnituse.

Põhikohtuasja asjaolud ja eelotsuse küsimused

- 25 ERSTE Bank ja A. Sugár sõlmisid 18. detsembril 2007 kinnisasja ostuks notariaalse laenulepingu 30 687 Šveitsi frangi (CHF) suuruse summa kohta. Laen tagati kinnisasjale seatud hüpoteegiga.
- 26 A. Sugár allkirjastas 19. detsembril 2007 notariaalselt tõestatud võla tunnistamise kokkuleppe, mis sõlmiti laenulepingu alusel ERSTE Banki kasuks. Toimikust nähtub, et juhul kui A. Sugár oma lepingulisi kohustusi ei täida, annab see kokkulepe ERSTE Bankile õiguse öelda laenuleping üles ja nõuda sisse lepingust tulenev võlg ERSTE Banki enda koostatud maksetõendi alusel, millele on kantud võlasumma.
- 27 Kuna A. Sugár ei täitnud oma maksekohustust, ütles ERSTE Bank lepingu üles ja palus võla tunnistamise kokkuleppele kanda täidetavust puudutav kinnitus. Notar leidis 13. detsembril 2011, et õiguslikud tingimused selleks olid täidetud ja kandis kokkuleppele täidetavust puudutava kinnituse; seetõttu on võimalik sundtäitmine ning notari kantud kinnitus annab kokkuleppele kohtuotsusega samaväärse õigusjõu.
- 28 A. Sugár esitas 5. juunil 2013 notarile taotluse ERSTE Bankiga sõlmitud laenulepinguga seotud notariaalselt tõestatud võla tunnistamise kokkuleppele kantud täidetavust puudutava kinnituse kustutamiseks, väites eelkõige, et see leping sisaldab ebaõiglasi tingimusi. Peale selle vaidlustas A. Sugár lepingu ülesütlemise avalduse seaduslikkuse ja leidis, et täidetavust puudutav kinnitus kohustab täitma ka selliseid kohustusi, mis ei tulene võla tunnistamise kokkuleppest. Ta märkis, et ta on esitanud taotluse täitemenetlus lõpetada ja nõudis ühtlasi lepingu tühisuse tunnistamist.
- 29 Notar jättis 13. juuni 2013. aasta otsusega täidetavust puudutava kinnituse kustutamise taotluse rahuldamata põhjusel, et ühtegi rikkumist ei esinenud, kuna notariaalselt tõestatud dokument sisaldab võla tunnistamist, võlausaldaja ja võlgniku nime, kohustuse summat ja alust ning täitmise viisi ja tähtaega. Peale selle tegi ta kindlaks, et dokumendis on täpsustatud tingimus, mille täitumisest kohustus sõltub ning selle tingimuse täitumise tähtaeg. Notar märkis samuti, et notariaalne menetlus on hagita menetlus ja tal on tõendite hindamisel üksnes piiratud kaalutusõigus ning tal ei ole õigust võtta seisukohta poolte vaidluse suhtes, mis puudutab lepingu ülesütlemise õiguspärasust või lepingu sätteid; need küsimused kuuluvad ainult kohtu pädevusse.
- 30 A. Sugár esitas Fővárosi Törvényszékile (Budapesti kohus) hagi, paludes notari otsuse tühistamist ja täidetavust puudutava kinnituse kustutamist, sest kinnituse kandmisel rikuti tema hinnangul seadust. Hagi põhjendades väidab ta, et võla tunnistamise kokkulepe sisaldab ebaõiglaseid lepingutingimusi ja valeandmeid, et võlasumma oli kinnituses märgitud välisvaluutas – kuigi laen oli antud forintides – ning võlasumma määrati kindlaks üksnes ERSTE Banki siseandmetest lähtudes. Ta leiab, et täidetavust puudutava kinnituse kandmine dokumendile kujutab endast õiguste kuritarvitamist, kuna sundtäitmist nõudev pool esitab ühepoolset dokumendi, mille õigsust saab kontrollida ainult võistlevas menetluses.
- 31 Eelotsusetaotluse esitanud kohus täpsustab, et täitemenetluse seaduse kohaselt kannab notar dokumendile, mille täitmist soovitakse, täidetavust puudutava kinnituse, ja selle tulemusena saab dokumendist täitedokument. Samas võib notar täidetavust puudutava kinnituse dokumendile kandmise menetluses kontrollida üksnes täitmisele kuuluvat dokumendi vastavust vormilistele ja sisulistele nõuetele, ilma et tal oleks õigust kontrollida, kas kõnealuse dokumendi aluseks oleva laenulepingu tingimused võivad olla ebaõiglased. Tarbija võib esitada ebaõiglastele lepingutingimustele tugineva nõude ainult tema poolt eraldi täitemenetluse lõpetamiseks või piiramiseks esitatud hagiavalduses; eelotsusetaotluse esitanud kohtu hinnangul võib see kahjustada direktiivi 93/13 eesmärkide saavutamist.

32 Neil asjaoludel otsustas Fővárosi Törvényszék (Budapesti kohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

- „1. Kas direktiivi 93/13[...] artikli 7 lõikega 1 on kooskõlas liikmesriigi menetlus, milles juhul, kui tarbija rikub kohustust, mille ta on võtnud vorminõuetele vastavas notari koostatud dokumendis, tuvastatakse väljaspool kohtumenetlust summa, mille tarbija võlgneb lepingu sõlminud teisele poolele ning mida see teine pool nn täidetavust puudutava kinnituse alusel tarbijalt sisse nõuab, vältides nii kohtumenetlust, milles hinnataks kas lepingu asjassepuutuvad tingimused on ebaõiglased või mitte[?]”
2. Kas tarbija võib selles menetluses nõuda juba dokumendile kantud täidetavust puudutava kinnituse kustutamist põhjendusega, et ei ole hinnatud, kas nõude aluseks oleva lepingu asjassepuutuvad tingimused on ebaõiglased või mitte, hoolimata sellest, et kohus peab oma menetluses vastavalt kohtuotsusele C-472/11 tarbijale ebaõiglasest tingimusest teatama[?]”

Eelotsuse küsimuste analüüs

- 33 Oma küsimustega, mida tuleb analüüsida koos, soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas direktiivi 93/13 artikli 7 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus niisugused siseriiklikud õigusaktid, nagu on kõne all põhikohtuasjas, mis võimaldavad notaril, kes on vorminõudeid järgides koostanud notariaalselt tõestatud dokumendi müüja või teenuste osutaja ja tarbija vahelise lepingu kohta, kanda kõnealusele dokumendile täidetavust puudutava kinnituse või keelduda dokumendile juba kantud kinnituse kustutamist, kui ei ühel ega teisel juhul ei ole hinnatud, kas kõnealuse lepingu tingimused on ebaõiglased.
- 34 Eelotsusetaotlusest nähtub, et need küsimused on seotud liikmesriigi õiguses kehtestatud menetlusega, mille kohaselt võib notar võlausaldaja taotlusel kanda notariaalselt tõestatud dokumendile, mis sisaldab võlgniku kohustust, täidetavust puudutava kinnituse – järgides seejuures piiratud hulka dokumendi sisuga seotud vormilisi nõuded, mis on ette nähtud kohtuliku täitemenetluse seaduse §-s 23/C. Kõnealuse paragrahvi kohaselt peab dokumendis olema märgitud kohustus, mis puudutab sooritust ja vastusooritust, võlausaldaja ja võlgniku nimed, kohustuse ese, summa ja alus, ning viimasena selle täitmise viis ja tähtaeg.
- 35 Käesolevas põhikohtuasjas on täitedokumendiks notariaalselt tõestatud võla tunnistamise kokkulepe, millele A. Sugár on pärast tema ja ERSTE Banki vahel hüpoteeklaenu lepingu sõlmimist alla kirjutanud.
- 36 Üksnes võlausaldaja poolt esitatud andmete alusel täidetavust puudutava kinnituse kandmine sellele dokumendile võimaldab asuda lepingu sundtäitmisele ilma kohtuliku võistleva menetluseta. Kohtuliku täitemenetluse seaduse § 31/E lõike 2 kohaselt on täidetavust puudutava kinnitusega notariaalselt tõestatud dokumendil kohaliku kohtu lahendiga samaväärne õigusjõud.
- 37 Toimikust ilmneb ka, et kohtuliku täitemenetluse seaduse § 211 lõike 2 ja §-i 224/A alusel võib notar „ebaseaduslikult” kantud täidetavust puudutava kinnituse kustutada. Nagu ka Ungari valitsus oma seisukohtades rõhutas, ei ole selle menetluse eesmärk samas kontrollida lepingutingimuste õiguspärasust, vaid üksnes täidetavust puudutava kinnitusmärke õiguspärasust.
- 38 Sellest järeldub seega, et riigisiseste õigusnormide kohaselt ei ole notaril võimalik lepingutingimuste õiguspärasust kontrollida ei täidetavust puudutava kinnituse dokumendile kandmise menetluses ega selle kinnituse kustutamise menetluses.

- 39 Selleks et määratleda, kas niisugused õigusnormid on direktiivi 93/13 nõuetega kooskõlas, tuleb meenutada, et selle direktiiviga rakendatav kaitsesüsteem lähtub eeldusest, et tarbija on suhetes müüja või teenuste osutajaga nõrgemal läbirääkimispositsioonil ja omab vähem teavet, mis viib selleni, et tarbija nõustub müüja või teenuste osutaja eelnevalt koostatud tingimustega, ilma et tal oleks võimalik mõjutada nende sisu (vt eelkõige kohtuotsus Kušionová, C-34/13, EU:C:2014:2189, punkt 48 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 40 Sellisest nõrgemast positsioonist tulenevalt on direktiivi 93/13 artikli 6 lõikes 1 sätestatud, et ebaõiglasel tingimused ei ole tarbijale siduvad. Tegemist on imperatiivse sättega, mille eesmärk on asendada lepinguga loodud formaalne tasakaal lepingupartnerite õiguste ja kohustuste vahel tegeliku tasakaaluga, mis taastab nendevahelise võrdsuse (vt kohtuotsus Sánchez Morcillo ja Abril García, C-169/14, EU:C:2014:2099, punkt 23 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 41 Sellega seoses on Euroopa Kohus juba mitu korda rõhutanud, et liikmesriigi kohus peab omal algatusel hindama, kas direktiivi kohaldamisalasse kuuluv lepingutingimus on ebaõiglane, ja sel moel tasandama tarbija ja müüja või teenuse osutaja vahelist ebavõrdsust, ja ta peab seda tegema kohe, kui tema käsutuses on selleks vajalikud õiguslikud ja faktilised asjaolud (vt eelkõige kohtuotsused Aziz, C-415/11, EU:C:2013:164, punkt 46; Barclays Bank, C-280/13, EU:C:2014:279, punkt 34, ning Sánchez Morcillo ja Abril García, C-169/14, EU:C:2014:2099, punkt 24).
- 42 Euroopa Kohus on samuti otsustanud, et direktiivi 93/13 artikli 6 lõiget 1 ja artikli 7 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et liikmesriigi kohus, kes tuvastas omal algatusel lepingutingimuse ebaõiglase olemuse, peab tegema ilma tarbija vastavat taotlust ootamata kindlaks kõik riigisisestest õigusest tulenevad tagajärjed, arvestades võistlevuse põhimõttega (vt selle kohta kohtuotsus Banif Plus Bank, C-472/11, EU:C:2013:88, punkt 36).
- 43 Peale selle on Euroopa Kohus leidnud, et direktiiviga 93/13 on vastuolus liikmesriigi õigusnormid, mis ei võimalda kohtul, kellele on esitatud maksenõue, hinnata omal algatusel, *in limine litis* ega menetluse üheski muus staadiumis – ehkki talle on juba teada kõik vajalikud õiguslikud ja faktilised asjaolud – kaupleva ja tarbija vahel sõlmitud lepingus sisalduva viivitusintressi tingimuse ebaõiglast laadi, kui tarbija ei ole vastuväidet esitanud (kohtuotsus Banco Español de Crédito, C-618/10, EU:C:2012:349, punkt 57).
- 44 Euroopa Kohus on juba ka sedastanud, et direktiiviga 93/13 kooskõlas ei ole liikmesriigi õigusnormid, milles ei ole hüpoteegiga tagatud nõude täitemenetluses nähtud ette võimalust esitada vastuväiteid täitedokumendi aluseks oleva lepingutingimuse ebaõigluse kohta ja mis seetõttu ei võimalda asja sisuliselt arutaval kohtul, kelle pädevuses on hinnata sellise tingimuse ebaõiglast laadi, kohaldada esialgse õiguskaitse meetmeid, näiteks täitemenetluse peatamine (vt selle kohta kohtuotsused Aziz, C-415/11, EU:C:2013:164, punkt 64, ja Barclays Bank, C-280/13, EU:C:2014:279, punkt 36).
- 45 Viimaks on Euroopa Kohus otsustanud, et direktiiviga 93/13 on vastuolus sellised liikmesriigi õigusnormid, mis ei võimalda täitekohtul hüpoteegi realiseerimise menetluse raames hinnata ei omal algatusel ega ka tarbija taotlusel, kas sissenõutava võla ja täitedokumendi aluseks oleva lepingu tingimus on ebaõiglane, ega kohaldada esialgse õiguskaitse meetmeid, sealhulgas täitmise peatamist, juhul kui selliste meetmete kohaldamine on vajalik vastavat asja sisulises menetluses arutava kohtu – kelle pädevuses on selle lepingutingimuse ebaõigluse kontrollimine – lõpliku otsuse täieliku toime tagamiseks (vt kohtumäärus Banco Popular Español ja Banco de Valencia, C-537/12 ja C-116/13, EU:C:2013:759, punkt 60, ning kohtuotsus Sánchez Morcillo ja Abril García, C-169/14, EU:C:2014:2099, punkt 28).
- 46 Põhikohtuasjas kõne all oleva lihtsustatud notariaalse sundtäitmise menetlusega seoses on Euroopa Komisjon seisukohal, et notari võimalus algatada lepingu sundtäitmine ilma, et täidetavust puudutava kinnituse dokumendile kandmise menetluses ega selle kinnituse kustutamise menetluses oleks hinnatud, kas erinevad lepingutingimused on ebaõiglasel, kahjustab direktiivi 93/13, nagu seda on

tõlgendatud eelnevates punktides osundatud kohtupraktikas ja eelkõige kohtuotsustes Banco Español de Crédito (C-618/10, EU:C:2012:349) ja Banif Plus Bank (C-472/11, EU:C:2013:88); viimast neist otsustest on maininud ka eelotsusetaotluse esitanud kohus oma teises küsimuses. Komisjon leiab, et kuna notari juures toimuval menetlusel on kohtumenetlusega samaväärne mõju, peab notaril olema järelikult õigus hinnata omal algatusel lepingutingimuste ebaõiglast laadi, kui tema käsutuses on kõik selleks vajalikud õiguslikud ja faktilised asjaolud.

- 47 Nagu samas on rõhutanud ka kohtujurist, eelkõige oma ettepaneku punktides 65–67 ja 72, tuleb tunnistada, et kõnealune kohtupraktika käsitleb konkreetset kohtu ülesannete täitmist ja arvestades kohtu ja notari ülesannete põhimõttelisi erinevusi, ei ole see kohtupraktika viimati nimetatule ülekantav.
- 48 Lisaks tuleb märkida, et direktiiv 93/13 ei sisalda sätteid selle kohta, milline roll võiks või peaks olema notaril ebaõiglaste lepingutingimuste kontrollimisel. See direktiiv ei reguleeri ka küsimust, kas notarile tuleks laiendada otseselt kohtu ülesannete hulka kuuluva pädevuse teostamise õigus asjaoludel, milles liikmesriigi õigusnormid annavad notarile pädevuse kanda lepingut sisaldavale notariaalselt tõestatud dokumendile täidetavust puudutav kinnitus ja seejärel see tähtja saabudes kustutada.
- 49 Sellest tuleneb, et kui liidu õiguses ei ole ühtlustatud liikmesriikide sundtäitmise mehhanisme ja notarile sundtäitmisel määratud rolli, tuleb iga liikmesriigi õiguskorras kehtestada sellised eeskirjad menetlusautonoomia põhimõttest lähtudes, kuid siiski nii, et need ei oleks vähem soodsad kui siseriikliku õiguse kohaldamisalasse kuuluvaid sarnaseid olukordi reguleerivad eeskirjad (võrdväarsuse põhimõte) ja ei muudaks liidu õigusega antud õiguste teostamist tegelikult võimatuks või ülemäära keeruliseks (tõhususe põhimõte) (vt selle kohta kohtuotsused Aziz, C-415/11, EU:C:2013:164, punkt 50; Pohotovost', C-470/12, EU:C:2014:101, punkt 46, ja Kušionová, C-34/13, EU:C:2014:2189, punkt 50).
- 50 Võrdväarsuse põhimõtte kohta tuleb märkida, et Euroopa Kohtule ei ole teada ühtegi asjaolu, mis tekitaks kahtlusi, et põhikohtuasjas käsitletud õigusnormid ei ole selle põhimõttega kooskõlas.
- 51 Mis puudutab tõhususe põhimõtet, siis olgu meenutatud, et Euroopa Kohus on juba otsustanud, et iga juhtumit, mille puhul kerkib küsimus, kas mingi siseriiklik menetlusnorm muudab liidu õiguse kohaldamise praktiliselt võimatuks või ülemäära raskeks, tuleb analüüsida, võttes arvesse selle sätte asukohta menetluses tervikuna, menetluse kulgu ja eripära erinevates liikmesriigi ametiasutustes. Seda silmas pidades tuleb vajaduse korral arvesse võtta liikmesriigi õigussüsteemi aluseks olevaid põhimõtteid nagu kaitseõiguse tagamine, õiguskindluse põhimõte ja menetluse nõuetekohane kulgemine (vt eelkõige kohtuotsus Pohotovost', C-470/12, EU:C:2014:101, punkt 51 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 52 Seega tuleb teha kindlaks, kas niisuguses olukorras nagu on kõne all põhikohtuasjas, on siseriiklikud sätted – analüüsides neid kontekstis ja võttes arvesse kõiki olemasolevaid õiguskaitsevahendeid – niisugused, millega on tagatud piisavad ja tõhusad vahendid, et lõpetada ebaõiglaste tingimuste seadmine lepingutes, mis müüjad või teenuste osutajad tarbijatega sõlmivad, ning et need ebaõiglaste tingimused ei oleks tarbijaile siduvad, nagu on ette nähtud direktiivi 93/13 artikli 6 lõikes 1 ja artikli 7 lõikes 1.
- 53 Sellega seoses väidab Ungari valitsus peamiselt, et lihtsustatud sundtäitmise menetlus ei välista ebaõiglaste lepingutingimuste esinemise kontrolli notarite endi või riiklike kohtute poolt.
- 54 Tuleb märkida, et arvestades erilist usaldust, mis tarbijal on tavaliselt notari ja tema erapooletu nõuande kvaliteedi vastu, ning asjaolu, et notari tõestatud dokumendid ei ole ebaseaduslikud, on märkimisväärne oht, et tarbija on nende dokumentide koostamise ajal vähem tähelepanelik nii ebaõiglaste tingimuste olemasolu, kui niisuguse lihtsustatud notariaalse sundtäitmise menetluse

tagajärgede suhtes, nagu on kõne all põhikohtuasjas. Lisaks võib juhtuda, et kui niisuguse menetluse on algatanud müüja või teenuse osutaja, ei saa tarbija notari sekkumiseta kasutada kogu kasulikku teavet, mis võimaldaks tal selle menetluse raames end liikmesriigi kohtutes kaitsta.

- 55 Põhikohtuasjas kõnealuste õigusnormide kohta tuleb märkida, et notareid käsitleva seaduse §-1 kohaselt peavad notarid nende pädevusalasse kuuluvates menetlustes dokumente tõestades pooli nõustamise teel abistama – tagades nende võrdse kohtlemise nende õiguste teostamisel ja kohustuste täitmisel –, eesmärgiga ennetada õigusvaidlusi.
- 56 Peale selle peab nimetatud seaduse § 3 lõigete 1 ja 2 kohaselt notar kontrollima, kas õigustoiming on seadusega kooskõlas või ebaõiglane, ning kui ta tuvastab kahtlust äratava asjaolu, peab ta kirjalikult pooli sellest teavitama.
- 57 Neist asjaoludest järeldeb, et Ungari menetlussüsteemi kohaselt on notaril müüja või teenuste osutaja ning tarbija vahel sõlmitud lepingut käsitleva notariaalse lepingu koostamisel pädevus ennetada ebaõiglaste tingimuste seadmist selles lepingus, ning lisaks on talle otsesõnu seatud kohustus tagada oma nõuannetega kõigis tema pädevusalasse kuuluvates menetlustes, kaasa arvatud sundtäitmisel, võrdne kohtlemine.
- 58 Eeltoodust lähtudes tuleb asuda seisukohale, et notareid käsitleva seaduse üldised sätted aitavad seega põhimõtteliselt täita direktiivi 93/13 artikli 6 lõikes 1 ja artikli 7 lõikes 1 seatud nõudeid – kui eelotsusetaotluse esitanud kohtu kontroll ei näita teisiti.
- 59 Olgu märgitud – nagu rõhutas ka kohtujurist oma ettepaneku punktis 84 –, et piisavate ja tõhusate vahendite all, mille eesmärk on lõpetada ebaõiglaste tingimuste seadmine lepingutes, mis müüjad või teenuste osutajad tarbijatega sõlmivad, tuleb mõista sätteid, mis võimaldavad tagada tarbijatele tõhusa kohtuliku kaitse, andes neile võimaluse esitada hagi vaidlusaluse lepingu peale, ka selle sundtäitmise menetluses, ning seda mõistlikel menetlustingimustel nii, et tarbijate õiguste teostamise suhtes ei kehtiks tingimused, eelkõige tähtajad või kulud, mis muudavad direktiiviga 93/13 tagatud õiguste teostamise ülemäära raskeks või praktikas võimatuks. Neis kohtumenetlustes peab käesoleva kohtuotsuse punktides 41–45 osundatud Euroopa Kohtu praktika kuuluma täielikult kohaldamisele.
- 60 Käesolevas asjas nähtub eelotsusetaotlusest, et esiteks võib A. Sugár tsiviilseadustiku § 209/A lõike 1 alusel esitada hagi lepingu kehtivuse vaidlustamiseks ja teiseks taotleda vastavalt tsiviilkohtumenetluse seadustiku §-le 369 sundtäitmise lõpetamise või piiramise menetluse algatamist. Viimati nimetatud menetluses võib tarbija paluda tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 370 kohaselt põhikohtuasjas kõne all oleva lepingu sundtäitmise peatamist.
- 61 Peale selle näib Euroopa Kohtule – eelkõige Ungari valitsuse poolt – esitatud materjalidest, et eelotsusetaotluse esitanud kohus peab kontrollima, kas olenemata tsiviilkohtuseadustiku §-de 369 ja 370 sõnastusest võivad ja peavad liikmesriigi kohtud nendes menetlustes kontrollima, kas lepingute tingimused on ebaõiglased, ning tsiviilkohtumenetluse seadustiku §-i 163 järgides ja kooskõlas Kúria (Ungari ülemkohus) väljakujunenud praktikaga tuvastama omal algatusel nende käsutuses olevate tõendite alusel kindlaks tehtava ilmselge tühisuse.
- 62 Kuid vaatamata sellele, et direktiiv 93/13 näeb müüja või teenuste osutaja ja tarbija vaheliste kohtuvaidluste puhul ette sellist vaidlust lahendava riikliku kohtu aktiivse ja lepingupoolte välise sekkumise kohustuse (kohtuotsused *Asbeek Brusse ja de Man Garabito*, C-488/11, EU:C:2013:341, punkt 39 ja seal viidatud kohtupraktika, ning *Pohotovost*, C-470/12, EU:C:2014:101, punkt 40 ja seal viidatud kohtupraktika), ei saa tõhususe põhimõtte järgimine viia selleni, et korvatakse täielikult asjaomase tarbija täielik tegevusetus (vt selle kohta kohtuotsus *Kušionová*, C-34/13, EU:C:2014:2189, punkt 56).

- 63 Järelikult ei saa iseenesest asjaolu, et tarbija võib tugineda ebaõiglaseid lepingutingimusi käsitlevate õigusnormide kaitsele üksnes kohtumenetluses, käsitada tõhususe põhimõttega vastuolus olevana – vastupidi komisjoni seisukohale. Direktiivis 93/13 tagatud tõhus kohtulik kaitse põhineb nimelt eeldusel, et üks lepingu pooltest pöördub eelnevalt riiklikku kohtusse.
- 64 Siiski peab eelotsusetaotluse esitanud kohus, kellel ainsana on vahetult teada siseriiklikul õigusel põhinevate hagide suhtes kohaldatavad menetlusnormid, ja kes ainsana on pädev tõlgendama siseriiklikku õigust, hindama küsimust, kas põhikohtuasja asjaoludel tagavad need menetlusnormid tarbijale tõhusat kohtuliku kaitse.
- 65 Eeltoodud kaalutlustest lähtudes tuleb esitatud küsimustele vastata, et direktiivi 93/13 artikli 6 lõiget 1 ja artikli 7 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et nendega ei ole vastuolus liikmesriigi õigusnormid, nagu on kõne all põhikohtuasjas, mis võimaldavad notaril, kes on vorminõuetele vastavalt notariaalselt tõestanud dokumendi müüja või teenuste osutaja ja tarbija vahelise lepingu kohta, kanda kõnealusele dokumendile täidetavust puudutava kinnituse või keelduda selle kinnituse kustutamisest, kui ei ühel ega teisel juhul ei ole hinnatud, kas kõnealuse lepingu tingimused on ebaõiglased.

Kohtukulud

- 66 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (kolmas koda) otsustab:

Nõukogu 5. aprilli 1993. aasta direktiivi 93/13/EMÜ ebaõiglase tingimuste kohta tarbijalepingutes artikli 6 lõiget 1 ja artikli 7 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et nendega ei ole vastuolus liikmesriigi õigusnormid, nagu on kõne all põhikohtuasjas, mis võimaldavad notaril, kes on vorminõuetele vastavalt notariaalselt tõestanud dokumendi müüja või teenuste osutaja ja tarbija vahelise lepingu kohta, kanda kõnealusele dokumendile täidetavust puudutava kinnituse või keelduda selle kinnituse kustutamisest, kui ei ühel ega teisel juhul ei ole hinnatud, kas kõnealuse lepingu tingimused on ebaõiglased.

Allkirjad